

Kommunfullmäktige 22 augusti 2013

Ett mänskligare Tyresö

Tyresö kommun har ett ansvar för att alla, oavsett sexuell läggning eller könsidentitet, ska trivas i Tyresö. Miljöpartiet anser att det behövs en betydligt större medvetenhet och mer arbete. I denna motion föreslår vi åtgärder som ska göra Tyresö mer öppet för homosexuella, bisexuella, transpersoner och queer-personer och tillvarata hbtq-personers rättigheter i förskolan, skolan, idrotten, socialtjänsten och i äldreomsorgen. Tyresö kommun måste agera mer aktivt för att se till att alla invånare mår bra och också bekämpa hat- och hetsbrott, som är den allvarligaste konsekvensen av homofobi.

Samhället har på många sätt utvecklats i positiv riktning de senaste decennierna. För 35 år sedan klassades homosexualitet som en sjukdom. Idag är det få i Sverige som öppet förespråkar diskriminering utifrån sexuell läggning. Men rådande normer med heterosexuell tvåsamhet är ännu djupt rotade. Vi måste därför göra vad vi kan för att ändra på normerna och samtidigt se till att frizonerna är vida och många.

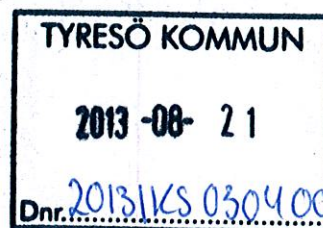
Oavsett om man har sina barn i förskolan, är ung och vänder sig till skolhälsovården eller flyttar till ett äldreboende, ska man känna trygghet och mötas av personal som kan möta en som individ, och som inte sitter fast i förlegade normer kring kön och sexualitet. Genom att erbjuda verksamheter med hbtq-kompetens genom hela livet, kan Tyresö bli en modern kommun som går före och vara ett föredöme för andra kommuner.

Frihet att utforma sitt eget liv är en grundläggande mänsklig rättighet. Där ingår att kunna uttrycka sin kärlek, sexualitet och könsidentitet – hur personen än själv väljer att definiera dessa – utan rädsla för fördomar och diskriminering. Rätten till självbestämmande och identifikation är också en demokratifråga. Under Prideveckan blommar Stockholm ut i regnbågens alla färger och blir en frizon för personer som definierar sig som homosexuella, bisexuella, transpersoner eller queer (hbtq-personer). Under veckan är det dominerande budskapet att all kärlek är bra kärlek, men under resten av året kan frizonen och mångfalden ibland kännas långt borta.

Den offentliga sektorn ska vara ett föredöme gällande hbtq-personers rättigheter och påverka andra samhällsaktörer i samma riktning. För att budskapet ”all kärlek är bra kärlek” ska råda året om, behöver vi påverka attityder – hos både oss förtroendevalda och tjänstepersoner, inom förskolan och skolan, inom idrotten, hos socialtjänsten, på äldreboendet samt också bland våra invånare.

Ungdomsstyrelsen konstaterar i en rapport från 2012 att unga homosexuella, bisexuella, transpersoner och personer som är osäkra på sin sexuella läggning eller könsidentitet har betydligt sämre hälsa i jämförelse med den övriga befolkningen.¹ Inte minst när det gäller den psykiska hälsan.

¹ Ungdomsstyrelsens rapport: Om unga hbtq-personer – Hälsa, 2012

Hemsidan, (www.tyreso.se)

Om man söker på "hbt" på Tyresö kommun hemsida får man en träff till en sida med ungdomslänkar och en länk till www.rfsl.se. Söker man på "hbtq" får man ingen träff alls.

Likabehandlingsplan

Tyresö kommun har i år antagit en likabehandlingsplan för 2013-2016, där det står:
"Likabehandlingsfrågor ska inkluderas i kommunens återkommande utbildningsinsatser för chefer och medarbetare. För perioden 2013-2016 ska ett särskilt fokus läggas på information och utbildning om hbt, det vill säga homosexuella, bisexuella och transpersoner.

Kommunen ska bedriva ett målinriktat arbete som syftar till att ge alla chefer och medarbetare ökad kunskap och relevant hbt-kompetens för respektive yrkesområde. Målet är att alla medarbetare genom ökad medvetenhet om sina egna attityder i hbt-frågor kan bidra till att skapa ett öppet förhållningssätt till personer med hbt-identitet så att de får det bemötande och den service som motsvarar deras behov. I detta ingår att se över kommunens information och kommunikation så att den såväl språkligt som bildmässigt innefattar personer med hbt-identitet samt beaktar hbt-perspektivet vid val av kommunikationskanaler."

Kommunplanen

I Tyresös kommunplan 2014-2016 finns inget mål kring "hbt" eller "hbtq". I föregående kommunplan (2013-2015) fanns mål i äldreomsorgen om att kompetensutveckling skulle prioriteras och att minst en verksamhet skulle HBT-certifieras. Målet uppfylldes ej och målet finns inte med i kommunplanen 2014-2016.

Insatser

1. Skapa mötesplatser för alla ungdomar

Ungdomsstyrelsen skriver i en rapport från 2012 att unga homosexuella, bisexuella, transpersoner och personer som är osäkra på sin sexuella läggning eller könsidentitet har betydligt sämre hälsa i jämförelse med övrig befolkning. Inte minst när det gäller den psykiska hälsan. Bland ungdomar mellan 16-29 år uppgav 11 procent av de homo- och bisexuella männen och 25 procent av kvinnorna att de någon gång försökt ta sitt liv. Bland unga transpersoner är siffran så hög som 27 procent.

En åtgärd som lyfts fram för att stötta dessa ungdomar är mötesplatser och träffpunkter. Unga hbtq-personer utsätts i högre grad för kränkande behandling, våld och hot om våld både utanför och inom familjen. Att ha tillgång till en frizon där en kan känna sig trygg och slippa bli ifrågasatt på grund av sin sexuella läggning, könsidentitet eller könsuttryck är oerhört viktigt. Mötesplatser ger tillgång till nätverk som ger trygghet. Ledare med goda kunskaper om hbtq-frågor och som kanske själva är hbtq-personer blir länkar till vuxenvärlden och viktiga förebilder för hbtq-ungdomar.

För att skapa frizoner behöver hbtq-kompetensen öka på de platser där unga finns. Det handlar främst om skolor och fritidsgårdar men också om föreningslivet och idrotten. Idag är ingen fritidsgård/fritidsklubb i Tyresö hbt-certifierad. Detta måste åtgärdas!

I Stockholms kommun finns ungdomshänget Egalia som drivs av RFSL Stockholm och besöks av cirka 2 500 hbtq-ungdomar per år (kanske också några från Tyresö). Här erbjuds en icke-heteronormativ, trygg miljö med professionell personal som kan ge ungdomarna råd, stöd och gemenskap. Miljöpartiet i Tyresö vill att Egalia ska få utökat stöd så att hbtq-hänget kan utöka sina öppettider under kvällar, helger och lov. Tyresö kommun kan genom KSL bidra till ökade öppettider på Egalia.

2. En öppnare idrottsrörelse

Den samlade idrottsrörelsen är den största folkrörelsen i Sverige. Många unga passerar idrottsrörelsen under sin uppväxt. Idrott och motion har stor betydelse för människors psykiska och fysiska välbefinnande. Därför måste idrottsrörelsen arbeta målmedvetet med diskrimineringsfrågor, antimobbingsinsatser och lika rättigheter, inklusive hbtq-frågor. Unga homo- och bisexuella idrottare i mindre utsträckning än heterosexuella unga i en förening. Ungdomsstyrelsen konstaterar att en anledning är att det fortfarande "finns stora utmaningar för idrottsrörelsen att skapa icke-diskriminerande miljöer".²

Jargongen och attityden i vissa idrottssammanhang har av vissa upplevts som homofob och att påtagligt få elitidrottare har "kommit ut" talar sitt tydliga språk. Riksidrottsförbundet är medvetet om problemen och tog för ett antal år sedan fram en policy och en handlingsplan mot diskriminering och trakasserier på grund av sexuell läggning. Under 2012 genomförde förbundet en studie med RFSL och RFSL ungdom som ska kartlägga de attityder som hbtq-personer möter i idrottsvärlden. Enligt RF:s rapport är ett öppet klimat en förutsättning för att hbtq-personer ska känna sig välkomna. Enligt sammanfattningen i rapporten "Hbtq och idrott" är innebär "normerna inom idrotten, könsuppdelningen, bristen på förebilder, låg hbtq-kompetens och låg vuxennärvaro"... "att många hbtq-ungdomar lämnar idrotten." Tyresö kommun ska säkerställa att föreningar som får ekonomiskt stöd av kommunen arbetar enligt RFs policy.

3. En förskola för utveckling

Att arbeta normkritiskt inom förskolan handlar om att bemöta familjer likvärdigt och är också en viktig del i att ge alla barn sina individuella möjligheter istället för bara två – att vara pojke eller flicka. Genuspedagogik, normkritik och intersektionalitet hänger ihop för att skapa ett öppet och välkomnande klimat, där barn tillåts vara de personer de vill vara utan tryck från tvingande normer. Skollagen och läroplanen för förskolan specificerar att förskolan ska motverka traditionella könsmönster och könsroller.

Var tredje förskola i landet lever inte upp till Skolinspektionens jämställdhetsmål. Skolan och barnomsorgen är två av samhällets mest normskapande instanser. Förskolan har en viktig uppgift att grundlägga respekten för alla människors lika värde. För det behövs kunskap och kompetensutveckling, så också i Tyresös förskolor.

4. Öka hbtq-kompetensen i skolan

Att skolmiljön ska vara fördomsfri och inte tillåta kränkande jargonger är en självklarhet, men verkligheten ser ofta annorlunda ut. Skolgången kan vara en väldigt jobbig tid för den som av något skäl betraktas som avvikaren i andras ögon. Många lärare är osäkra på hur de ska agera kring sexuell läggning och könsidentitet.

---

² Ungdomsstyrelsens rapport: Om unga hbtq-personer – Hälsa, 2012

Osäkerheten kan göra att homofoba skällsord får stå oemotsagda. Det är alltför få lärare som aktivt berör frågor om sexuell läggning när de undervisar.³

I Skolverkets rapport ”Diskriminerad, trakasserad, kränkt?” (feb 2009), beskrivs vikten av att arbeta med de faktiskt rådande normerna i skolan. Studien visar att själva grunden till att diskriminering, trakasserier och kränkningar uppstår kan kopplas till normer i verksamheterna. En diskriminerande skolmiljö kan göra att elever undviker skolan.

Skolverket utkom våren 2012 med allmänna råd för arbetet med diskriminering och kränkande behandling. Då ansvaret för det pedagogiska arbetet ligger hos varje rektor/förskolechef, är det viktigt att rektorerna i Tyresös skolor har kompetens inom hbtq.

5. Hbt-certifiera skolhälsan och Tyresös ungdomsmottagning

Attityder och bemötande påverkar människors hälsa. I Ungdomsstyrelsens rapporter från 2010 och 2012 framgår att hälsosituationen för unga hbtq-personer och unga som är osäkra på sin sexuella läggning, är sämre än för ungdomar i övrigt. Framförallt när det gäller den psykiska hälsan, med riskbruk av alkohol, droger och tobak. Hbtq-personer utsätts i högre utsträckning än heterosexuella för våld eller hot om våld både inom och utanför den egna familjen. För många unga sker en första kontakt med vården inom skolhälsan eller på en ungdomsmottagning, vilket gör att vikten av att bli bemött med kompetens och kunskap är extra stor.

6. Lite mer T i (t)illvaron

Transpersoner möts idag kanske i högre grad av okunskap och oförståelse i sin vardag. För många handlar det om att inte bli trodd eller sedd, att behöva försvara det könsuttryck en känner är rätt för en själv och om att vara utlämnad för andra människors okunskap. Transpersoner finner sig oftare än andra hbtq-personer i situationer där de måste ”komma ut” som normöverskridare. Något så vardagligt som ett toalettbesök eller ombytet innan gymnastiklektionen kan bli en potentiellt utsatt situation.

Ungdomsstyrelsens rapporter visar att transpersoner har betydligt sämre hälsa jämfört med hetero-, homo- och bisexuella unga. Framförallt gäller det den psykiska hälsan. Att 27 procent av unga transpersoner (16-29 år) har försökt ta sitt liv är oacceptabla siffror. I Ungdomsstyrelsens rapport Hon Hen Han från 2010 påvisas att 49 procent av de tillfrågade transpersonerna någon gång undvikit att gå ut på grund av rädsla. Samhället kan inte stå vid sidlinjen när transpersoners mänskliga rättigheter åsidosätts.

7. En hbtq-värdig äldreomsorg

Miljöpartiet anser att målet att hbt-certifiera en verksamhet inom äldreomsorgen, som fanns med i kommunplanen 2013-2015 var bra. Tyvärr uppfylldes inte målet och finns inte längre med kommunplanen 2014-2016. Det är en trygghetsfråga i det fortfarande påfallande heteronormativa samhället vi lever i att kunna välja ett boende och en omsorgsform där personen kan känna sig trygg att vara den den är. Lika självklart som att det är positivt att kunna välja för den som vill, lika viktigt är det att hbtq-personer inte enbart ska vara hänvisade till särskilda hbtq-boenden för att få ett gott bemötande. Alla äldreboenden ska ha hbtq-kompetens för att ge trygghet och respekt.

---

³ Sahlström, Jenny: ”En utmaning för heteronormen- lärares kunskapsbehov och ansvar inom områdena sexuell läggning och homofobi”, Projektet ”under ytan”, 2006

8. Satsa på en normkritisk socialtjänst

Inom socialtjänsten är bemötandet av stor betydelse. Det finns idag ingen generell utbildning, fortbildning eller kompetenshöjning om hbtq-frågor för personalen inom socialtjänsten.

En rapport från RFSL med fokus på samkönat våld visar att runt 25 procent utsatts för någon typ av psykiskt, sexuellt och eller fysiskt övergrepp från nuvarande eller tidigare partner.⁴ Ofta tas våldet inom samkönade relationer inte på allvar. Det faktum att parterna är av samma kön misstolkas som att de är jämbördiga.

När familjen utgör en fara är det viktigt att samhällets skyddsnät fungerar. En studie som RFSL ungdom gjorde 2011 visar att socialtjänsten, kuratorer, poliser och andra som kommer i kontakt med hbtq-ungdomar som lever i familjer med hedersnormer, saknar kunskap och verktyg för att erbjuda skydd och hjälp.⁵ Trots att även hbtq-personer drabbas hårt av hedersrelaterat våld och förtryck associeras begreppet huvudsakligen med manliga familjemedlemmars våld och förtryck mot unga heterosexuella kvinnor. Det är viktigt att alla som mottar offentliga bidrag för att arbeta mot hedersrelaterat våld och förtryck har ett tydligt hbtq-perspektiv i sitt arbete.

9. Utbilda politiker och andra beslutsfattare i hbtq

Öppen diskriminering av hbtq-personer på arbetsmarknaden är ovanlig, men under ytan orsakar fördomar och osäkerhet en indirekt diskriminering. Tyresö kommun är en stor arbetsgivare och måste vara ett föredöme kring anställningsprocesser och ha arbetsplatser fria från diskriminering. Chefer och anställda med personal- och rekryteringsansvar måste ha god kunskap om fördelen med en mångfald i arbetsstyrkan. Även Tyresös politiker måste få kunskap om hbtq-frågor, då vi fattar beslut som rör människors vardagsliv. Kommunen bör anordna utbildning för alla förtroendevalda om normkritik, lika rättigheter och diskriminering.

10. Ta fram en handlingsplan mot hat- och hetsbrott

Ett hatbrott mot en hbtq-person är ett brott som begås för att förövaren identifierar offret som homosexuell, bisexuell eller transperson. I lagstiftningen finns en straffskärpningsregel i brottsbalken 29 kap. 2 § 7 enligt vilken brott med motiv att kränka någon på grund av ras, hudfärg, nationalitet, etniskt ursprung, trosbekännelse eller sexuell läggning kan straffas hårdare än brott utan kränkingsmotiv.

Enligt Brottsförebyggande rådet identifierades 5 493 brottsanmälningar från år 2011 med ett hatbrottsmotiv; varav drygt 16 procent hade homo-, bi- och heterofobiska motiv. Kriminologen Eva Tiby som har forskat på området betonar att hatbrott inte, med några få undantag, handlar om enskilda galningar utan om en struktur av förakt och fördomar. Våldsverkare i nazistuniform hör till undantagen, istället framträder granntanten, arbetskamraterna eller killgänget i krogkön som de vanligaste förövarna.

Hat- och hetsbrott är strukturella fenomen. Brotten är instrumentella på så sätt att de syftar till att inskränka människors beteende och valfrihet, vilket också lyckas. Personer som utsatts för hatbrott blir mindre öppna och mer rädda under lång tid efteråt.

---

⁴ RFSL: Våldsamt lika och olika: En skrift om våld i samkönade parrelationer, 2008

⁵ ALMAEuropa och RFSL Ungdom: HBT & Heder, 2011

Med anledning av ovanstående yrkar vi

att minst en förskola i varje kommun del hbtq-certifieras

att skolsköterskor och kuratorer på Tyresös skolor ska ha hbtq-kompetens

att minst en grundskola i varje kommun del i Tyresö hbtq-certifieras

att Tyresös gymnasieskola hbtq-certifieras

att Tyresös fritidsgård hbtq-certifieras

att Tyresö kommun genom KSL ska stödja Egaliga

att alla Tyresös äldreboenden ska ha hbtq-kompetens och att Tyresö kommun öppnar ett profilboende för äldre hbtq-personer

att Tyresös representanter i lokala brottsförebyggande rådet väcker frågan om att ta fram en handlingsplan mot hat- och hetsbrott

att Tyresö kommun kontaktar Stockholms läns landsting, så att ungdomsmottagningen i Tyresö hbtq-certifieras

att Tyresö kommun ska anordna en utbildning för alla förtroendevalda om normkritik, lika rättigheter och diskriminering.

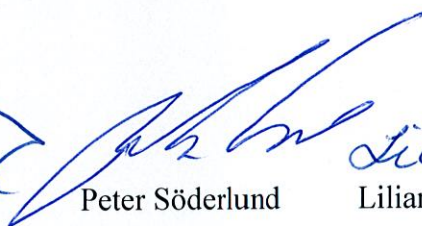
För Miljöpartiet i Tyresö

Marie Åkesdotter

Peter Bylund

Peter Söderlund

Lilian Nylinder

Begrepp

Genus

Syftar på det sociala könet, eller det sätt på vilket vi reproducerar kön i samhället. Exempelvis hur vi skapar normer kring manligt och kvinnligt i vår vardag.

HBTQ

HBTQ refererar till personer som definierar sig som homosexuella, bisexuella, transpersoner eller queer.

Hen/ henom

Könsneutrala pronomen.

Heteronormativitet

Enligt heteronormen förväntas människor vara antingen kvinna eller man och ingenting annat, och vi talar om dessa två som motsatta kön. Kvinnor och män förväntas vara olika; feminina respektive maskulina. Alla förväntas vara heterosexuella och eftersträva monogama parförhållanden. Att följa eller inte uppenbart avvika från normen ger ekonomiska, politiska och sociala fördelar.

Intersektionalitet

Det intersektionella perspektivet är användbart för att synliggöra hur olika maktordningar är sammanflätade med varandra och hur de kan skifta i olika sammanhang. Ett intersektionellt perspektiv gör ojämställdheten mer komplex eftersom den synliggör ojämställdhet och maktordningar även inom grupper genom att analysera flera diskrimineringsgrunder samtidigt.

Normkritik

Att arbeta normkritiskt innebär att synliggöra och ifrågasätta normer som påverkar individens möjlighet till makt på olika nivåer. Att tillhöra en norm, något som anses vanligt och inte brukar ifrågasättas, innebär fördelar. Ofta blir fördelarna synliga först om när någon bryter mot normen.

Queer

Queer kan definieras på olika sätt. Dels handlar det om att analysera sexualitet, identitet och kön ur ett historiskt och maktpolitiskt perspektiv där normer ifrågasätts. Queer kan beskrivas som en identitet, en slags frihet eller önskad frihet från normer som hindrar.

RFSL

Riksförbundet för homosexuellas, bisexuellas och transpersoners rättigheter.

Transperson

Transperson är ett paraplybegrepp som tillkommit framför allt för att kunna vara en samlande term i sexualpolitiska frågor. Med transpersoner menas oftast personer som genom sina könsuttryck och/eller könsidentiteter avviker från könsnormen.